

matura ustna **2025**

Odpowiedzi na maturę ustną 2025

Wszelkie treści zamieszczone w tej publikacji (teksty, zdjęcia itp.) podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity z 2006 r., Dz.U. nr 90, poz. 631 z późn. zm.). Bez zgody autora zabronione jest m.in. powielanie treści, ich kopiowanie, przedruk, przetwarzanie z zastosowaniem jakichkolwiek środków elektronicznych, zarówno w całości, jak i w części. Zabronione jest dalsze rozpowszechnianie, o którym mowa w art. 25 ust. 1 pkt b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Pamiętaj, by w każdej wypowiedzi uwzględnić wybrany kontekst.

Płaszczyzna	Kontekst	Przykład
plan życia autora	biograficzny	związek <i>Trenów</i> ze śmiercią córki Jana Kochanowskiego
plan zdarzeń historycznych, politycznych	historyczny	doświadczenia II wojny światowej w poezji Krzysztofa Kamila Baczyńskiego
plan przemian ustrojowych, społecznych	społeczny	Przemiana poglądów Cezarego Baryki na temat rewolucji (<i>Przedwiośnie</i> Stefana Żeromskiego)
plan idei filozoficznych	filozoficzny	koncepcja świata jako teatru we fraszce Jana Kochanowskiego <i>O żywocie ludzkim</i>
plan idei religijnych	religijny	toposy <i>deus artifex</i> (Bóg artysta) oraz <i>deus faber</i> (Bóg rzemieślnik) w pieśni <i>Czego chcesz od nas, Panie</i> Jana Kochanowskiego jako odzwierciedlenie renesansowego ładu świata
plan innych dzieł literackich	literacki	nawiązanie w <i>Innym świecie</i> Gustawa Herlinga-Grudzińskiego do <i>Zapisków z martwego domu</i> Fiodora Dostojewskiego
plan twórczości samego autora	macierzysty	pozostałe utwory z tomu <i>Wielka podróż</i> do odczytania sensu wiersza Stanisława Balińskiego <i>Do tamtej</i>

Plan wypowiedzi

I Wstęp - wprowadzenie w zagadnienie, wyjaśnienie pojęć kluczowych i postawienie tezy.

II Rozwinięcie - dwa argumenty dotyczące wskazanej lektury, wnioski i kontekst.

III Zakończenie - powtórzenie tezy i wniosków oraz podsumowanie rozważań.

Sofokles, *Antygona*

8. Konflikt racji moralnych. Omów zagadnienie na podstawie *Antygony* Sofoklesa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

9. Człowiek wobec przeznaczenia. Omów zagadnienie na podstawie *Antygony* Sofoklesa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Konflikt racji moralnych. Omów zagadnienie na podstawie *Antygony* Sofoklesa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

WSTĘP

Literatura antyczna, zarówno jeśli chodzi o antyk grecko-rzymski, jak i antyk judeochrześcijański podejmowała problem prymatu prawa boskiego nad ludzkim, który jest **przykładem konfliktu racji moralnych**. Wynikało to rzecz jasna z oparcia kultury europejskiej na religii, która zakładała życie wieczne, a co za tym idzie potencjalne kary za nieposłuszeństwo wobec bogów/Boga. Dlatego też, już w najstarszych przekazach, jakimi były mity i historie biblijne ukazywano bogów/Boga jako surowych sędziów/sędziego, wystawiających jednostkę ludzką na próby wiary. Problem ten podjął także dramaturg tzw. złotego wieku dla kultury starożytnej Grecji - Sofokles. **Autor ostatecznie uznaje słusność prawa boskiego, jednak w swojej tragedii pt. „Antygona” obrazuje tragiczne losy jednostek, które stają w konflikcie racji moralnych. Okazuje się, że wybór między nimi nie jest możliwy oraz, że bez względu na to, jaką decyzję podejmie człowiek, jego losy skończą się tragicznie.**

ROZWINIĘCIE

Argument 1

Tytułowa Antygona to córka Edypa, członkini przeklętego rodu Labdakidów. Konflikt moralny bohaterki polega na rozsądzeniu, czy powinna postępować zgodnie z prawem ludzkim, czy boskim. Pragnie pochować swojego brata - Polinejkesa, który, jako zdrajca, zgodnie z obowiązującym prawem, nie może być pogrzebany na rodzimej ziemi. Kobieta łamie zatem prawo wprowadzone przez Kreona (wuja) ponieważ jest przekonana o słusności swojego postępowania. Wg niej prawo boskie stoi ponad prawem ludzkim. Buntuje się więc i łamie zakaz władcy, za co zostaje skazana na śmierć (potem wyrok złagodniono i bohaterka miała być zamurowana żywcem w grocie za miastem). Bohaterka nie ma moralnych wątpliwości, co do swego postępowania. Strach o to, że dusza Polinejkesa nie dostanie się do Hadesu jest większy niż obawa przed wyrokiem Kreona.

Kontekst religijny

Wedle wierzeń starożytnych Greków, niepogrzebanie zmarłego wiązało się z wiecznym błędzeniem duszy pomiędzy światem żywych i umarłych. Dodatkowo ciężące nad rodem Labdakidów Fatum skłaniać mogło Antygonę do obawy przed boskimi wyrokami, które, jak wiemy z mitów, mogły okazać się bardzo dotkliwe, a nawet wieczne.

Wniosek

Religijność kobiety pomaga jej i Antygona nie boi się śmierci, czuje się męczennicą swoich idei, jest przekonana o tym, że lud popiera jej decyzję. Warto zaznaczyć, że Antygona nie pozostaje w typowym konflikcie tragicznym. W przypadku tej bohaterki tragicznej jest to tylko

wybór potencjalny, ponieważ kobieta od pierwszych swoich wypowiedzi wie, jaką podjąć decyzję i ma świadomość konsekwencji, które poniesie.

Argument 2

W opozycji do religijnych racji moralnych Antygony stoi Kreon. To stryj tytułowej bohaterki i despotyczny władca, który pragnie sprawować rządy silnej ręki i pozostaje niewzruszony nawet błaganiami syna. Kreon nie może zezwolić na pochowanie zwłok zdrajcy (Polinejkes napadł zbrojnie na Teby by odzyskać władzę) - tak głosi tebańskie prawo i król, jako jego ustawodawca i wykonawca nie może czynić wyjątków wobec członków swojej rodziny. Decyzje Kreona są podyktowane obawą przed buntem i brakiem posłuszeństwa podwładnych po takiej decyzji. Upomina więc i przestrzega Antygonę, by nie kontynuowała swoich zamiarów, co możemy uznać za uprzejmy gest wobec buntowniczkii. Jednak oblicze Kreona, jako dobrego władcy szybko zmienia się w bezwzględnego tyra, który nie znosi sprzeciwu i odprawia nawet Hajmona, który żąda od niego złagodzenia wyroku, gdyż tego pragną podwładni. Na wieść o tym, że lud sprzyja Antygonie, Kreon łagodzi wyrok, choć robi to niechętnie.

Wniosek

Ostatecznie Kreon jest największym przegranym - choć pozostał wierny swoim ziemskim nakazom to stracił Hajmona (samobójstwo) i Eurydykę (samobójstwo).

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując, Antygona i Kreon zostają przy swoich stanowiskach, które są ze sobą sprzeczne. Prawa boskie i ludzkie nie były możliwe do pogodzenia w tym przypadku ze względu na ciężące nad rodem Fatum. Dodatkowo bohaterami kieruje *hybris* - pycha, która nie pozwala żadnemu z nich zmienić stanowiska. W związku z tym poniosą klęskę i ich losy zakończą się tragicznie - Antygona popełni samobójstwo, Kreon straci zarówno bliskich, jak i szacunek poddanych.

Człowiek wobec przeznaczenia. Omów zagadnienie na podstawie „Antygony” Sofoklesa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

WSTĘP

W literaturze starożytnej Grecji pojawiają się dwa terminy, które mają związek z tematem ludzkiego losu i przeznaczenia. Są to: fatum i tragizm. Pierwszy z wymienionych terminów oznacza klątwę, która może ciążyć nad jednostką lub całym rodem. Jest to ten rodzaj przeznaczenia, które wiąże się z nieuchronną klęską człowieka. Drugi z wymienionych terminów — tragizm — to kategoria estetyczna, która ma związek z konfliktem równoważnych wartości moralnych. Oba pojęcia są kluczowe przy omówieniu tematu człowieka wobec przeznaczenia. **Literatura antyczna, a tym „Antygona” dowodzi, że nie da się oszukać losu i uniknąć swojego przeznaczenia.**

ROZWINIĘCIE

Argument 2

Zacznijmy od tego, że tragedia Sofoklesa ukazuje nieuchronność ludzkiego przeznaczenia. Tytułowa bohaterka jest córką Edypa, mężczyzny, który przez grzechy swojego ojca został dotknięty klątwą. Nad całym rodem Labdakidów ciąży fatum i choć Antygona nie popełnia żadnej zbrodni przeciw bogom, przyjdzie jej skończyć życie w sposób tragiczny. Kobieta buntuje się przeciwko surowemu zakazowi swojego wuja i wbrew prawu ziemskiemu chowa ciało, swojego tragicznie zmarłego brata. Łamie tym samym zakaz o grzebaniu zwłok zdrajców i zostaje skazana na zamurowanie żywcem w grocie poza miastem.

Wniosek

W ten sposób wypełnia się przepowiednia, dotycząca rodziny. Wśród potomków Lajosa, cierpi nie tylko jego syn, ale także wnuczka, która choć działa szlachetnie, zostaje potępiona przez władcę.

Argument 2

Przejdźmy teraz do tego, że główna bohaterka tragedii Sofoklesa musi wybrać pomiędzy słusnością praw boskich nad ziemskimi. **Wiemy już, że ciąży nad nią fatum, a więc bez względu na to, jakiego wyboru dokona, skończy tragicznie.** I tak też się dzieje. Jej przeznaczeniem jest zginąć. Żaden z potomków rodu Labdakidów nie może przetrwać, gdyż Lajos dopuścił się zbyt wielkiego grzechu. Nieskazitelnność moralna oraz głęboka wiara prowadzą kobietę do wyboru

tragicznego. Grzebie zwłoki Polinejesa i w konsekwencji umiera (wiesza się na chuście). Zauważmy jednak, że nawet, gdyby Antygona posłuchała wuja i nie pogrzebała zwłok Polinejesa i tak jej losy skończyłyby się tragicznie. Zemsty dokonaliby na niej bogowie, którzy nie mogliby darować tak wielkiego grzechu popełnionego przeciw krewnemu.

Wniosek

Losy Antygony pokazują, że człowiek nieświadomie zmierza do swojego przeznaczenia. Antygona działała w sposób intuicyjny, nie kalkulowała zysków i strat, postąpiła tak, jak podpowiadało jej serce. Jej wybór okazał się jednak tragiczny i bohaterka poniosła śmierć.

ZAKOŃCZENIE

Jak zatem zostało powiedziane już we wstępie, człowiek jest bezsilny wobec swojego przeznaczenia. Antygona, choć była dobra i szlachetna poniosła klęskę i musiała zginąć. Tak bowiem zostały zaplanowane losy każdego z członków rodu Labdakidów. Tragedia Sofoklesa jest dowodem na to, że człowiek ma niewielki wpływ na swój los, a jego przeznaczenie jest z góry zaplanowane przez siły boskie.